

De corona-splijting van de wereld

Andrea van der Ham

De kloof tussen rijk en arm mag dan zo oud zijn als de geschiedenis van de mensheid, wat de corona-lockdowns veroorzaken op wereldschaal is nooit eerder gezien. Van dat wat bijna iedereen om ons heen vooral schaadt, wordt achter de schermen zwaar geprofiteerd. Voor de groep van de exorbitant rijken, een financiële wereldelite, biedt de huidige crisis een nauwelijks voor te stellen buitenissige buitenkans. Een groep van 651 miljardairs in de Verenigde Staten zag hun vermogen tussen maart en december 2020 stijgen met \$ 1 biljoen dollar (36%).

Voormalig Microsoft-man Bill Gates wist zijn vermogen sinds corona met ruim \$ 20 miljard uit te breiden tot \$ 118,7 miljard, ruim 21% meer dan wat hij in maart 2020 bezat. Samen met Elon Musk van Tesla (\$ 143 miljard) en Jeff Bezos van Amazon (\$ 184 miljard) behoort hij tot de drie rijkste mensen van de Verenigde Staten.

In Nederland hebben de miljardairs in de eerste maanden van de corona-crisis bijna € 9 miljard bij kunnen schrijven in hun bankboekjes. Dat is minder groei dan normaal, maar alsnog een dikke plus. Opvallend is dat drie mensen achter de digitale betalingsverwerker Adyen in 2020 voor het eerst op de lijst van Nederlandse miljardairs verschenen.

Dit profiteren heeft verscheidene oorzaken. In Europa besloot de Europese Centrale Bank om de geldkraan open te zetten. De ECB stak € 1.350 miljard in het opkopen van staatsobligaties en aandelen. Dit leidde tot een kunstmatige opwaardering. Na een korte dip op de beurzen tijdens de eerste lockdown, trok

de beurs mede hierdoor weer snel bij. Miljardairs hebben vaak veel vermogen in aandelen geparkeerd.

Alle bedrijven die passen in het 'nieuwe normaal', waarvan betalingsdienst Adyen een goed voorbeeld is, zien hun inkomsten omhoog vliegen. De voornaamste zijn de techbedrijven (Google, Microsoft, Oracle), de farmaceuten en ondernemingen die leven van bezorgen aan huis (Amazon, Alibaba). Ook miljardair Karel van Eerd, de entrepreneur achter Jumbo, werd flink rijker (8,7% erbij). Eten en drinken dat normaal in de horeca wordt genuttigd, koopt men nu in zijn supermarktketen. In het algemeen legt de oproep om over te gaan tot steeds meer digitale betalingen zulke firma's geen windeieren.

Aan de andere zijde van de kloof die een ravijn is geworden, mogen de normale burgers de opgehoogde aandelen niet als goed nieuws beschouwen. Het aandeel lijkt meer waard omdat er veel vraag naar is (door het besluit van de ECB), maar die extra waarde is een papieren werkelijkheid, een luchtbel, die geen positief effect heeft op de reële economie, en deze in de toekomst wel zwaar kan schaden.

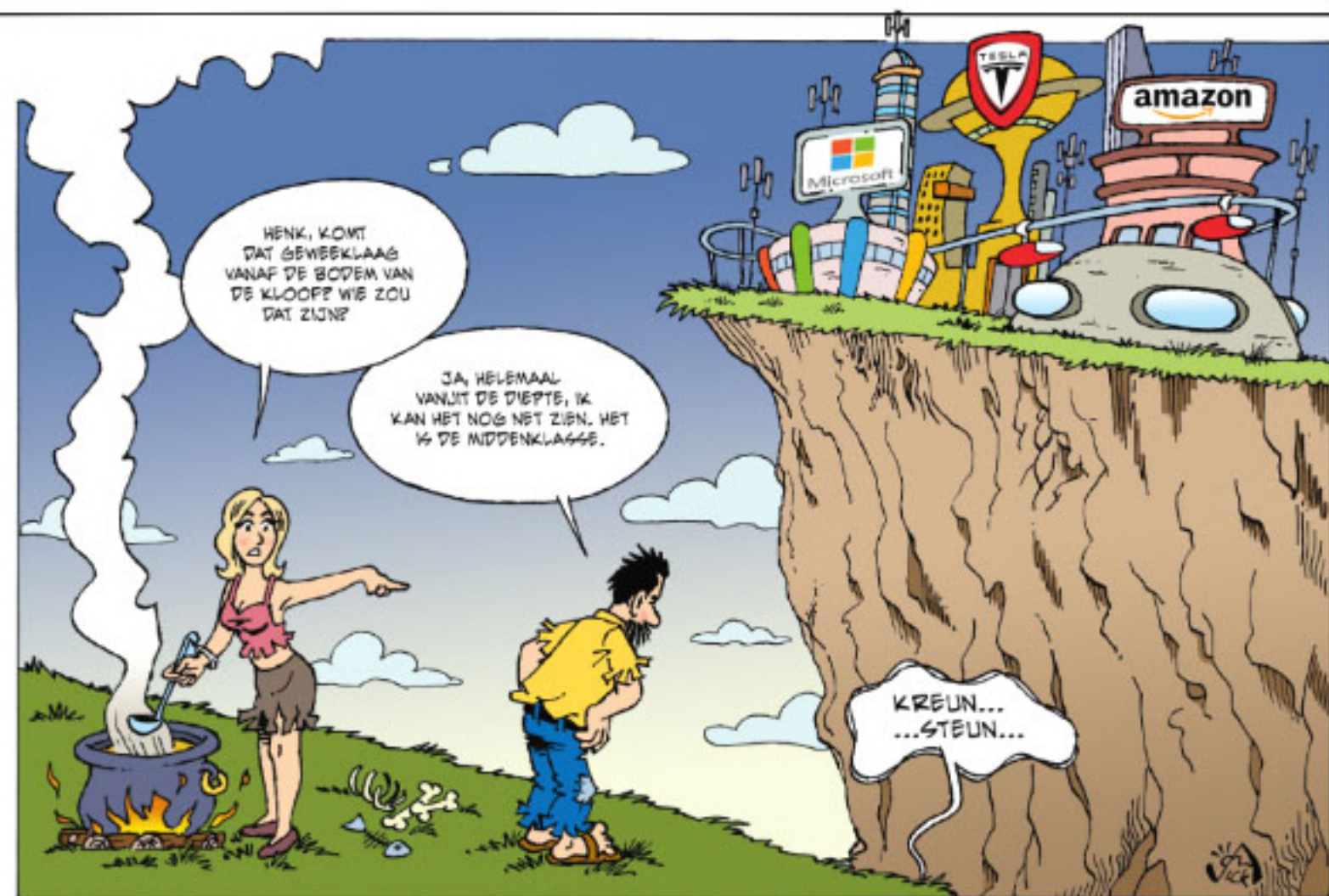
Miljardairs profiteren daarnaast ook al decennia van een steeds lagere belastingdruk. Ze houden onder de streep steeds meer over, zelfs bij gelijke inkomsten. In de Verenigde Staten daalde de belastingdruk voor miljardairs sinds 1980 met maar liefst 79%. Ook Nederland draagt hier graag een steentje aan bij. Normale burgers worden door de belastingdienst scherp in de gaten gehouden, met soms onmenselijke excessen tot gevolg. Voor rijke privépersonen en multinationals knijpt de Nederlandse staat een oogje

dicht. Met 144.000 brievenbusfirma's en de mogelijkheid voor extreem rijke particulieren om hier miljarden uit te sparen via een fiscale constructie, wordt ons land met recht een belastingparadijs genoemd. Multinationals die gretig gebruik maken van onze wegluistricies komen natuurlijk wel gewoon in aanmerking voor corona-steun en vragen dat ook zonder gêne aan. Dat betaalt de overheid wel met het belastinggeld van de normale burger en het mkb.

Nederlandse media doen er inmiddels alles aan om het beeld in stand te houden dat het economisch in Nederland redelijk goed gaat. Zo wordt er meermaals aandacht besteed aan het dalende aantal faillissementen in 2020. De vele ondernemers die er vrijwillig voortijdig te stekker uittrekken om zichzelf de laatste maanden van stress en het onvermijdelijk aankomende faillissement te besparen, blijven onderbelicht. Daarnaast zijn ook tal van bedrijven, vooral in de horeca, technisch gesproken allang failliet. Ze worden met belastinggeld overeind gehouden, maar zullen in 2021 alsnog omvallen. De overheid heeft er belang bij om deze faillissementen uit te stellen tot na de verkiezingen. Door mondjesmaat wat steun te geven, koopt de nu demissionaire regering tijd en kalmte om eventueel gemor te voorkomen.

Maar ondanks de grote goednieuws-show is de economische krimp van 2020 ongekend. Door het Centraal Planbureau op 4,2% beraamd is de krimp van 2020 de grootste van de afgelopen halve eeuw.

Waar de rijken profiteren, komt de rekening op het bord van de midden- en lage inkomensgroepen. Dit leidt op mondiaal niveau tot een gigantische verbreding van de kloof tussen rijk en arm die sinds de opbloei van het neoliberalisme in de jaren 80 al gestaag groeide. Terwijl de Grote Herstart die het World Economic Forum hoopt te zullen gaan coördineren, gepresenteerd wordt als een alternatief voor dit neoliberalisme, zien we nu al dat deze heilige graal op geen enkele wijze ook maar het minste soelaas biedt, maar juist leidt tot het verstevigen van de positie van een steeds kleiner wordende schatrijke elite en het ontstaan van een nieuwe blijvende onderklasse. Een goed voorbeeld hier-

van zijn mensen die voor maart vorig jaar goed konden leven van hun eigen bedrijfje en het nu op bijstandsniveau met Tozo-steun moeten zien te redden, terwijl hun uitgaven in de vorm van vaste lasten daar niet op in zijn gesteld. Dit wegwuiven als een ondernemersrisico is te makkelijk en oneerlijk. De kapper mag niet knippen en de kledingwinkel mag niet open. Het uitvoeren van je werk is letterlijk strafbaar. Zo te zien heeft de overheid zelf geen enkele moeite om constant te benadrukken hoe uitzonderlijk de situatie is, en hoe zij nooit op zo'n overweldigende ontwikkeling had kunnen anticiperen. Om met deze houding dan te verwachten dat een gemiddelde Nederlandse ondernemer zulke situaties wel had moeten afwegen in de bedrijfsvoering, komt neer op meten met twee maten.

De voorkeur van de overheid ten gunste van het grootkapitaal en ten koste van het mkb is ook zichtbaar in het dagelijkse leven. Jumbo en Ahold Delhaize draaiden in 2020 torenhoge winsten. Iedereen moet toch boodschappen doen en in ongemakkelijke tijden kiezen veel mensen voor gemak. De grote supermarktketens hebben de infrastructuur om boodschappen te bezorgen. Ook de

investeringen die nodig zijn om aan de maatregelen te voldoen zijn voor dit soort bedrijven makkelijker op te brengen. Het aanbrennen van schermen en het voeren van een deursele is veel kostbaarder voor een kleine slagerij dan voor het grote Albert Heijn. Dit leidt onvermijdelijk tot een concurrentievoordeel voor grote bedrijven. De overheid kiest er niet voor om de kleine ondernemer hierin tegemoet te treden.

Ondernemers in branches die op dit moment gesloten zijn hebben ook niet allemaal gelijke kansen om te overleven. Door de overloop aan pakketten bij de bezorgdiensten worden discriminerende keuzes gemaakt. Sommige bedrijven kunnen tijdelijk geen pakketten aanbieden bij de bezorgdiensten. Kleine bedrijven trekken aan het kortste eind. Bol.com draait gewoon door en de baas van Amazon was nog nooit zo rijk, maar kleinere ondernemers moeten dagenlang wachten tot hun pakketten worden opgehaald of bijbetalen voor een andere bezorgdienst. Steeds meer kleine verkopers kiezen er daarom noodgedwongen voor om hun goederen aan te bieden via megaplatforms als bol.com en Amazon. Zo kunnen de grote jongens weer een beetje omzet van de kleine ondernemer

afromen voor zichzelf. Gelijksortige ontwikkelingen zien we in de horeca. Bedrijven kunnen alleen nog overleven door in te zetten op afhaal- en bezorgdiensten. Niet ieder bedrijf is hierop ingesteld, waardoor ze zich moeten wenden tot bijvoorbeeld Thuisbezorgd.nl die daar op de beurs enorm van profiteert.

De ongelijke kansen zorgen voor een nog groter concurrentievoordeel voor grote bedrijven. Het kapitaal komt steeds meer in handen van een steeds kleiner groepje bedrijven en mensen. Een vicieuze cirkel, want meer kapitaal leidt tot een nog groter concurrentievoordeel. Een uitholling van het mkb is het gevolg – funest voor een gezond land. Waar de welvaart van het mkb leidt tot welvaart voor de gemiddelde burger en de lokale gemeenschap, sijpelt de welvaart van een grote onderneming nauwelijks door. Al deze ontwikkelingen tezamen zorgen ervoor dat welvaart in steeds minder handen terecht komt, en een steeds grotere groep mensen afhankelijk wordt van de overheid. De middenklasse en de lagere klasse worden langzaam samengevoegd tot een grote arbeidersklasse die is overgeleverd aan wat het selecte clubje aan de top wil delen. ■